

Medicina i literatura

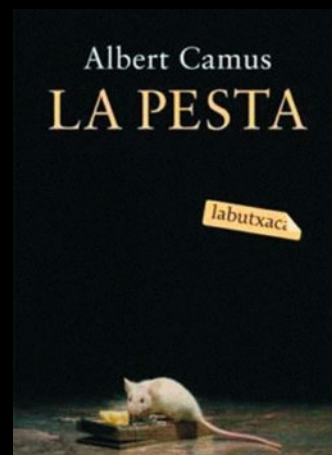
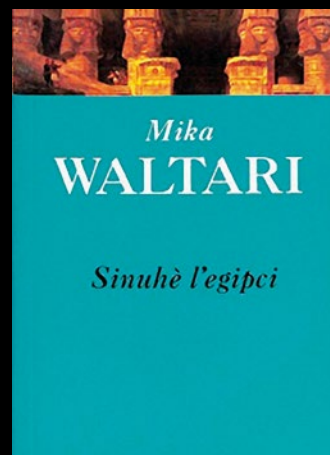
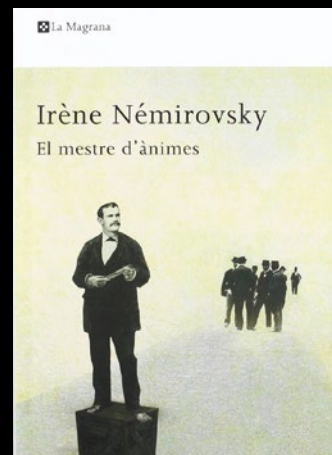
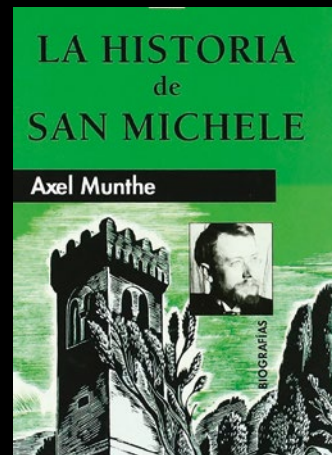
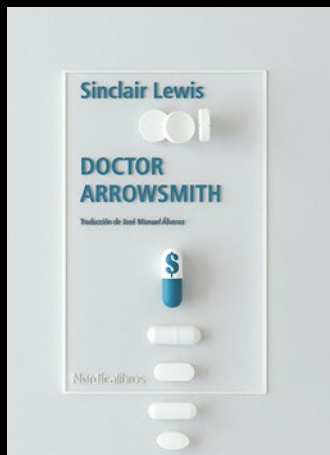
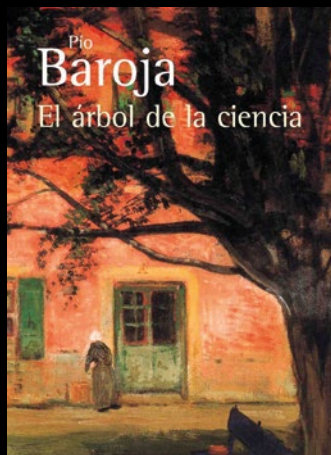
Col·legi de Metges
de Barcelona

Autors de les noveles resenyades a la Nadala 2023:

Pío Baroja, Sinclair Lewis, Axel Munthe, Louis-Ferdinand Céline, Vera Brittain, Archibald Joseph Cronin, Irène Némirovsky, Maxence Van der Meersch, Mika Waltari, Viktor E. Frankl, Albert Camus, Stanislaw Lem, Boris Leonídovitx Pasternak, Luis Martín-Santos, John Irving, Noah Gordon, Patricia Cornwell, Martin Winckler, Joan Olivares, Henry Marsh i Laia Perearnau.

El President
i la Junta de Govern
del Col·legi de Metges
de Barcelona
us feliciten el Nadal
i us desitgen
un bon any
—*desembre de 2023*

—Presentació

Arriba una nova Nadala amb regust creatiu i en la qual, ja sigui per la ficció, la memòria o l'autobiografia, la nostra professió esdevé la conductora principal d'una obra literària. Que serveixi com a excusa per a la lectura, el redescobriment i, per què no, per a un bon regal. Constato el rerefons d'humanisme en cadascun dels llibres escollits que ajuda a insuflar l'espai interior personal i que és tan necessari en temps d'incerteses. Aprofito per agrair al doctor Miquel Bruguera l'encert en la idea i la tria realitzada.

Espero que la Nadala us sigui inspiradora i us plagui.

En nom de la Junta de Govern del CoMB, us desitjo unes belles festes de Nadal amb els vostres i un 2024 ple d'èxits i salut.

Jaume Padrós Selma,
president del Col·legi de Metges de Barcelona

—Introducció

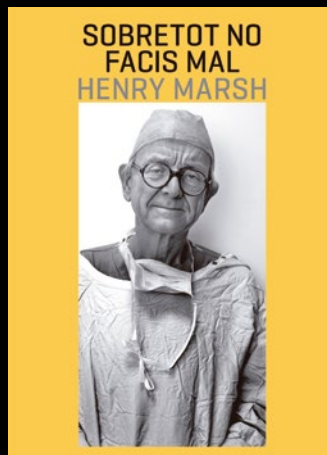
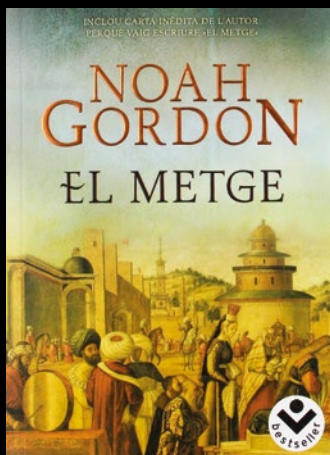
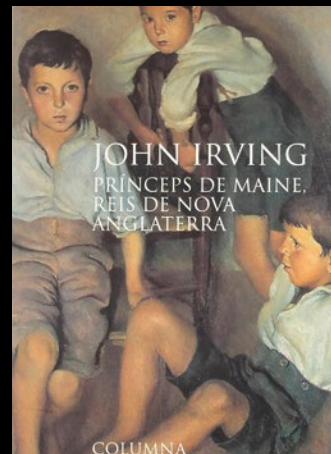
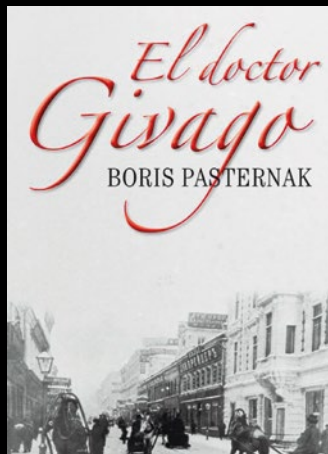
La medicina està present en totes les manifestacions artístiques, però ho està especialment en la literatura. Aquesta presència és deguda, almenys en part, al gran nombre d'escriptors que són professionals de la medicina en actiu o que han estat metges i han deixat la seva pràctica professional per convertir-se en escriptors.

L'obra literària dels metges escriptors és sovint de caràcter biogràfic, en forma de memòries o de reflexions sobre la pràctica de la medicina. Alguns narren la vida de malalts cèlebres i altres fan novel·les que es produeixen en un escenari en el qual poden vessar experiències personals de malalties, de fets o de criteris professionals. Alguns, però pocs, posen l'accent en la comicitat que pot existir en l'exercici de la professió. També trobem novel·les històriques, que ens introdueixen en un món desaparegut, on la medicina s'exercia a partir d'uns coneixements molt minsos que se suplien amb entrega, dedicació i afecte. Més recentment, alguns escriptors i escriptores han descobert que l'ambient mèdic, sobretot als hospitals, permet la redacció de novel·les policiaques o de detectius, en les quals el

protagonista, metge o metgessa, és un forense que, a través de l'exercici de la seva professió, descobreix causes de mort inesperades i contribueix a la identificació de l'assassí.

En aquesta nadala presentem uns quants llibres que tenen com a protagonista principal un metge o una metgessa. No és un inventari complet sinó que hem escollit llibres que ens han agradat i que creiem que aportaran informacions o opinions interessants als lectors que no els hagin llegit. Generalment, tenen un protagonista masculí, ja que la majoria són de la primera meitat del segle xx, quan hi havia poques dones metges. Hem escollit novel·les de diferents gèneres: contemporànies, històriques, policiaques i obres memorístiques.

La nadala de 2023 no és un assaig sobre literatura feta per metges sinó simplement un catàleg de llibres recomanables que difícilment frustraran el lector. La majoria estan entre els millors cent llibres de la literatura del segle xx i qualsevol d'aquestes obres podria ser un excel·lent regal en aquestes festes en què és costum fer obsequis a la família.

1911

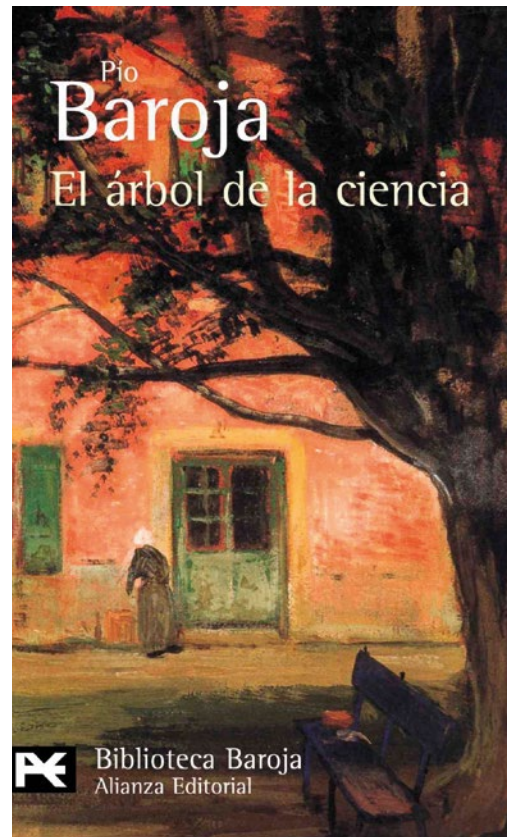
El árbol de la ciencia

—*Pío Baroja*

Pío Baroja va exercir la professió de metge durant un curt període però, cap al 1900, després de regentar breument el forn familiar, decideix dedicar-se a la literatura. El 1911 va publicar el llibre *El árbol de la ciencia*, considerat un clàssic imprescindible de la literatura espanyola.

La novel·la narra la vida d'un estudiant de medicina, Andrés Hurtado. Mostra professors, condeixebles i amistats diverses.

Baroja traça una radiografia despietada del Madrid de finals del segle XIX. A la segona part, exposa l'estada d'Hurtado com a metge a Alcolea, on descriu la penosa situació de la pagesia (caciquisme, ignorància, desídia, resignació) i el retorn a Madrid, on treballa com a metge d'higiene. Baroja fa èmfasi en la prostitució de Madrid al final del segle XIX.

1925

Doctor Arrowsmith

/Arrowsmith

—*Sinclair Lewis*

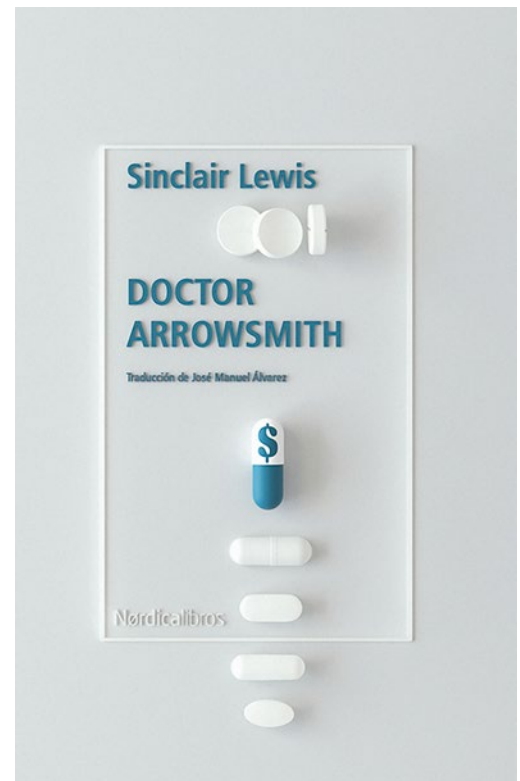
Doctor Arrowsmith és una de les obres mestres de la narrativa nord-americana del segle xx, guardonada amb el Premi Pulitzer el 1926.

Sinclair Lewis era fill i net de metges i, per tant, era coneixedor del món de la medicina.

La novel·la segueix la vida de Martin Arrowsmith, un noi que entra en contacte amb la medicina als catorze anys com a assistent del metge de la seva ciutat natal. Lewis narra de manera brillant

el món de la investigació i de les companyies farmacèutiques. Descriu magistralment el món de la medicina de l'inici del segle xx, des de la formació a les facultats fins a les consideracions ètiques. Mostra, amb un to satíric, les enveges, les pressions i les negligències de molts metges.

El llibre ha tingut diverses adaptacions cinematogràfiques, entre les quals destaca la dirigida, el 1931, per John Ford amb Ronald Colman de protagonista.

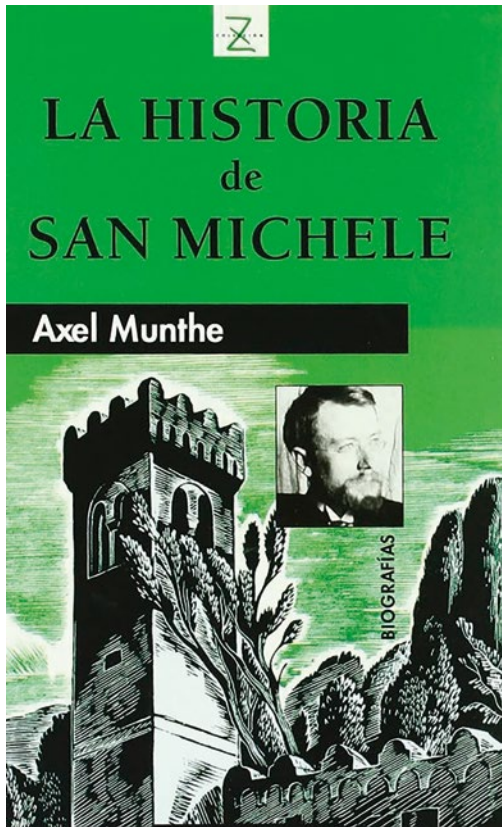

1929

La historia de San Michele

/ The Story of San Michele

—*Axel Munthe*

Axel Munthe era un metge danès que va fer carrera a París, on tractava l'alta societat de problemes psicossomàtics. Va viure a Capri (Itàlia) en una antiga residència d'un emperador romà. Allà va escriure aquest llibre, barreja d'autobiografia i llibre de reflexions, que ha tingut un grandíssim èxit en tots els països on s'ha publicat pel seu estil brillant i per la seducció del personatge, que atrapen el lector.

És un llibre que haurien de llegir els metges joves per prendre aquest metge com a model de vida.

El 1962 se'n va estrenar una versió cinematogràfica alemanya.

1932

Viatge al fons de la nit

/ Voyage au bout de la nuit

—*Louis-Ferdinand Céline*

Novel·la semibiogràfica que narra l'epopeia de Ferdinand Bardamu, ferit a la Primera Guerra Mundial, on participà com a voluntari, enamorat d'una prostituta sense futur, que sobrevisse a les colònies franceses a l'Àfrica gràcies a una feina alienant. De tornada a França, treballa com a metge rural.

La força i l'interès de la novel·la rau en la prosa amarga de l'autor, en el seu ritme accelerat, en el lirisme salvatge amb què va construir els seus personatges.

Louis-Ferdinand Céline va ser metge i va exercir durant tota la seva vida.

1933

Testamento de juventud

/ Testament of Youth

—*Vera Brittain*

Vera Brittain era una pacifista, socialista i escriptora anglesa.

Aquesta novel·la és el primer lliurament de les seves memòries i en seguiran dos més.

Està considerada un clàssic per la descripció que fa de l'impacte que causà la Primera Guerra

Mundial en la vida de les dones i la població civil de classe mitjana del Regne Unit. També és una obra emblemàtica de la lluita feminista per la descripció de les dificultats de les noies joves per accedir a l'ensenyament superior.

El 2014 se'n va fer una versió cinematogràfica britànica amb Alice Bikander com a protagonista.

1937

La ciudadela

/ The Citadel

—*Archibald Joseph Cronin*

A. J. Cronin va començar a fer de metge als pobles miners de Gal·les, abans d'establir-se a Londres. Escriu el llibre *La ciudadela* basant-se en les experiències professionals recollides al seu diari personal.

El protagonista és el doctor Andrew Manson, un jove metge escocès que, l'any 1924, quan acaba la carrera es posa a treballar a Gal·les en una població minera que pateix unes condicions sanitàries pèssimes. Quan marxa de Gal·les i s'instal·la a Londres, hi descobreix una professió mèdica mesquina, egoista i ambiciosa que el defrauda profundament.

La novel·la va influir en la creació del sistema nacional de salut britànic. El 1938 fou adaptada al cinema pel director King Vidor i interpretada per Robert Donat i Rosalind Russell. La pel·lícula va rebre quatre nominacions als Òscar de Hollywood.

PALABRA

ROMAN

La
ciudadela
A. J. CRONIN

1939

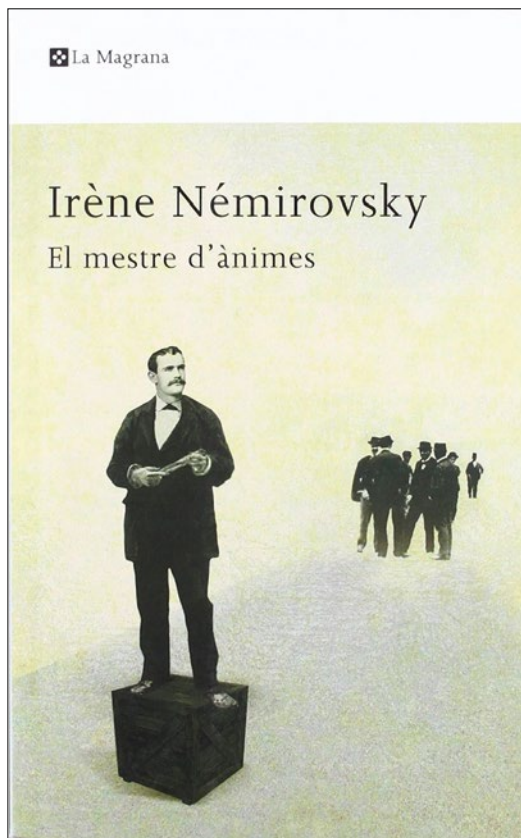
El mestre d'ànimes

/ Le maître des âmes

—*Irène Némirovsky*

Irène Némirovsky és una escriptora russa que va viure a França i escrivia en francès. Deportada a Alemanya per jueva, morí al camp de concentració d'Auschwitz als trenta-nou anys.

El mestre d'ànimes explica la història de Dario Asfar, un jove metge originari de Crimea que arriba a Niça com a emigrant, acompanyat de la seva dona i un fill nouat. Turmentat pels deutes, lluita desesperadament per aconseguir una clientela, però els seus orígens inspiren desconfiança i rebuig. Demana un préstec a la llogatera del pis, a qui també deu bastants mesos de lloguer. La llogatera li proposa fer un avortament per saldar el deute. El protagonista accepta i comença la seva degradació professional i moral. La novel·la succeeix en un ambient frívol, de corrupció i decadència, típic del període d'entreguerres a París.

1943

Cossos i ànimes

/ Corps et âmes

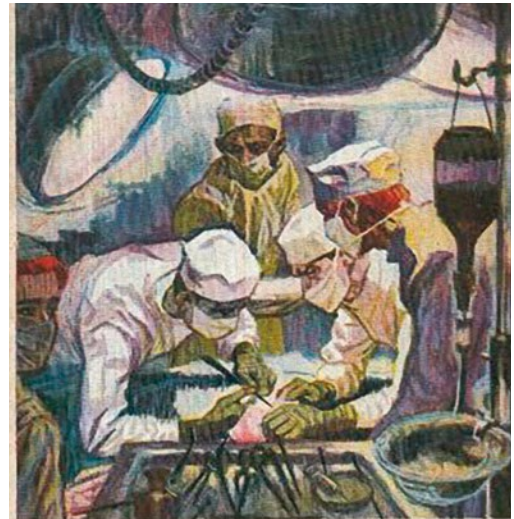
— *Maxence*

Van der Meersch

Llibre impactant, que atrapa el lector. El seu autor és un advocat catòlic progressista.

La novel·la exposa la vida del doctor Michel Doutreval des que ingressa a la Facultat de Medicina fins que entra en un hospital universitari.

L'autor exposa amb detall les misèries de l'ensenyament de l'època, amb les vexacions a què els metges sotmeten prostitutes i malalts, els comportaments corporativistes i poc humanitaris de gran part dels metges i l'arribisme dels metges de famílies humils, que tenen l'obsessió d'ascendir en l'escala social.

COSSOS I ANIMES

Maxence Van der Meersch

Un testimoni impressionant
contra un món que especula
amb el dolor
i la misèria de l'home.

PLAZA & JAMES

ESCRITORS CONTEMPORANIS

1945

Sinuhè l'egipci

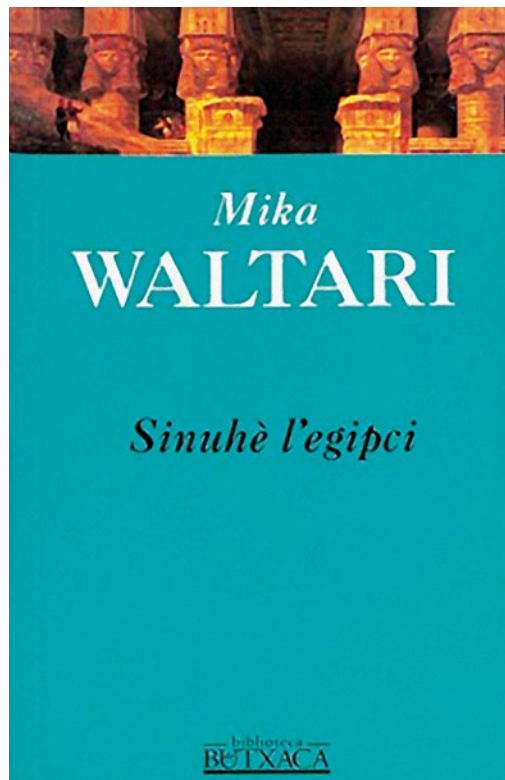
/ Sinuhe egyptiläinen

— *Mika Waltari*

Considerada una de les millors novel·les històriques del segle xx, és la història de Sinuhè, el metge reial del faraó Akhenaton, a l'antic Egipte. Explica els viatges de Sinuhè, pels països veïns i la seva davallada en la posició a la cort reial, que té com a conseqüència la pèrdua dels seus béns.

L'autor, Mika Waltari, era finlandès i de jove va ser líder d'un moviment liberal. Després de la Segona Guerra Mundial es convertí en autor de novel·les històriques.

El 1954, Michael Curtiz va rodar la pel·lícula, titulada *Sinuhè l'egipci*, amb Victor Mature i Jean Simmons.

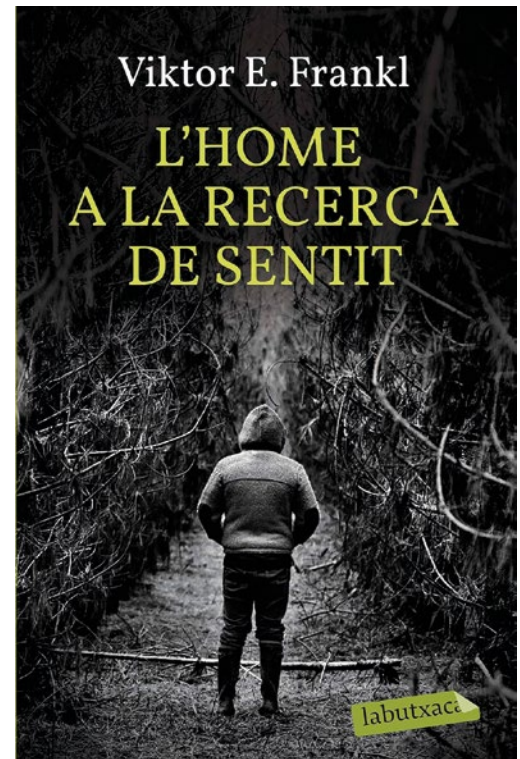

1946

L'home a la recerca de sentit

/ Ein Psychologe erlebt das
Konzentrationslager

— *Viktor E. Frankl*

És un llibre escrit pel psiquiatre austríac Viktor Frankl i publicat a Alemanya el 1946.

En aquest llibre, Frankl explica la seva experiència dins de diversos camps de concentració creats pels nazi. Descriu la manera com va poder sobreviure, vivint en el seu propi ésser, cosa que significava una existència nua, sense res. Ho va perdre tot. Patí fam, fred i brutalitats. En diverses ocasions, va estar a punt de morir i a més va veure la mort al seu voltant.

La primera part del llibre, que tracta l'experiència en un camp de concentració, es subdivideix en tres fases: la primera tracta de l'internament en el camp, la

segona de la seva vida allà i la tercera fase del que va passar després d'ésser alliberat del camp.

La segona part tracta de conceptes bàsics de la logoteràpia, tècnica psiquiàtrica impulsada per Frankl. El terapeuta anima el pacient a explicar la seva vivència i l'ajuda a trobar-hi un significat perquè no esdevingui un trauma. És considerada la "tercera escola vienesa de psicoteràpia", juntament amb la psicoanàlisi de Sigmund Freud i la psicologia individual d'Alfred Adler.

La Biblioteca del Congrés dels Estats Units l'ha declarat un dels deu llibres més influents dels Estats Units.

1947

La pesta

/ La peste

—*Albert Camus*

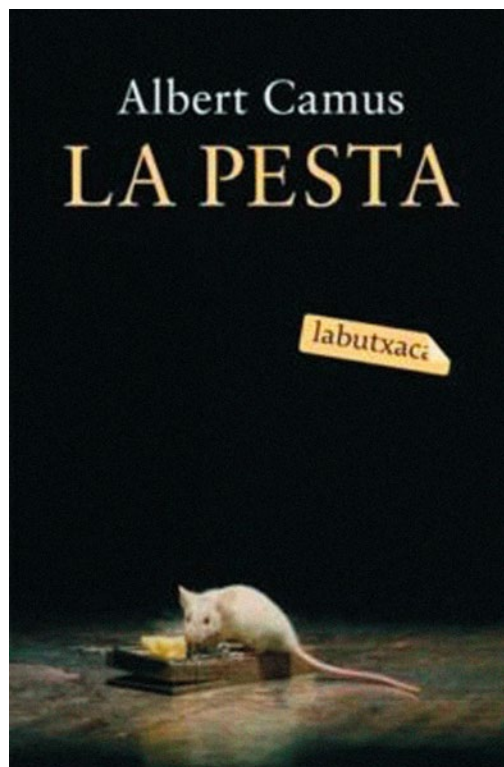
La pesta és una novel·la de l'escriptor algerià-francès Albert Camus. Explica la història d'uns metges que descobreixen el sentit de la solidaritat en la tasca humanitària que fan a la ciutat algeriana d'Orà mentre aquesta és assolada per una epidèmia de pesta. Els personatges del llibre, que van des de metges a turistes o fugitius, contribueixen a mostrar els efectes que una plaga pot tenir en una població determinada.

Tot i estar ambientada al segle xx, es creu que l'obra està basada en l'epidèmia de còlera que va

patir la mateixa ciutat d'Orà durant el 1849, després de la colonització francesa.

Obra fonamental de la literatura del segle xx, és considerada un clàssic de l'existencialisme, malgrat el rebuig de Camus a aquesta etiqueta.

El 1992 se'n va fer una adaptació cinematogràfica, *La pesta*, del director argentí Luis Puenzo, amb Willem Hurt i Robert Duvall com a protagonistes.

1948

El hospital de la transfiguración

/ Szpital przemienienia

—*Stanisław Lem*

Stanisław Lem neix el 1921 a Lviv, ciutat abans polonesa i ara ucraïnesa, en una família de classe mitjana d'ascendència jueva.

El hospital de la transfiguración és de les primeres novel·les de Stanisław Lem, ambientada als primers mesos de la invasió de Polònia pels nazis. Narra la història de Stefan Trzyniecki, un

metge jove que troba feina en un hospital psiquiàtric enclavat en un bosc, un lloc que sembla "fora del món", on una sèrie de metges sàdics, companys de Trzyniecki, es lliuren a atroços experiments amb els malalts mentals internats al centre, mentre els nazis, que pertinenen els boscos a la recerca de partisans, decideixen convertir el sanatori en un hospital de les SS.

1957

El doctor Givago

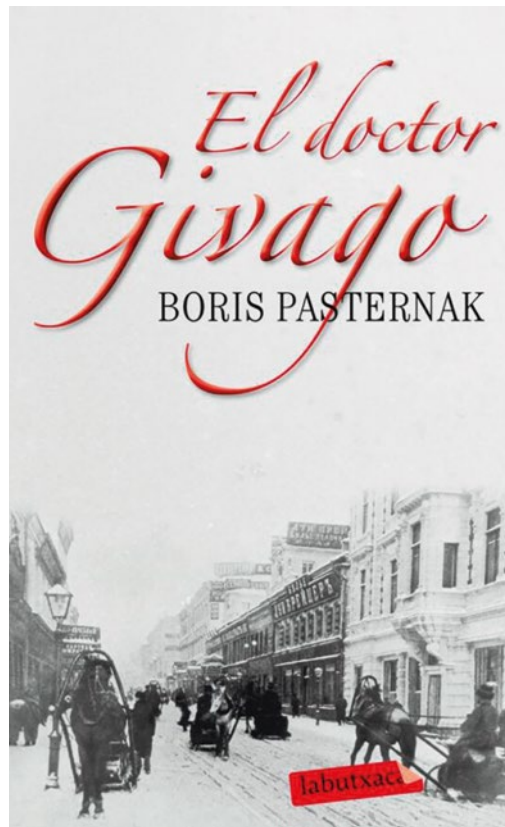
/ Dóktor Zhivago

— *Boris Leonídovitx
Pasternak*

Boris Pasternak rebé el premi Nobel de Literatura l'any 1957 pel seu llibre *El doctor Givago*, el qual no es va publicar a Rússia fins a molts anys més tard.

La novel·la narra la vida d'un metge jove, orfe de pares, que, tot just acabada la carrera, és enviat al front com a metge militar en la Primera Guerra Mundial. Givago viurà la revolució bolxevic i la guerra civil russa. Fet presoner pels partisans, fa de metge per a ells un temps.

La novel·la va tenir un èxit extraordinari i també la seva adaptació cinematogràfica, *Doctor Givago*, dirigida per David Lean i interpretada per Omar Sharif i Julie Christie.

1962

Tiempo de silencio

—*Luis Martín-Santos*

És l'única novel·la completa del psiquiatre Luis Martín-Santos a causa de la seva prematura mort en un accident de trànsit als trenta-nou anys. *Tiempo de silencio* està considerada una de les millors novel·les espanyoles del segle xx.

El protagonista és Pedro, un jove metge investigador sobre el càncer al Madrid de finals de la dècada dels quaranta. La seva recerca la fa amb una soca de ratolins portada dels Estats Units. Els ratolins se li acaben i per aconseguir-ne més Pedro entra en contacte amb els baixos fons d'un Madrid pobre i sense moral. Aquí és quan comença una trama frenètica, desenvolupada per l'autor amb un ritme

trepidant, on el protagonista ha d'abandonar les seves expectatives d'investigador d'èxit i s'ha de conformar de sobreviure com a metge de poble.

L'obra recorre diversos ambients i llocs de Madrid. Es mostren els prostíbuls madrilenys, la misèria de la classe mitjana, la vida burgesa i la brutalitat dels habitants de les barraques.

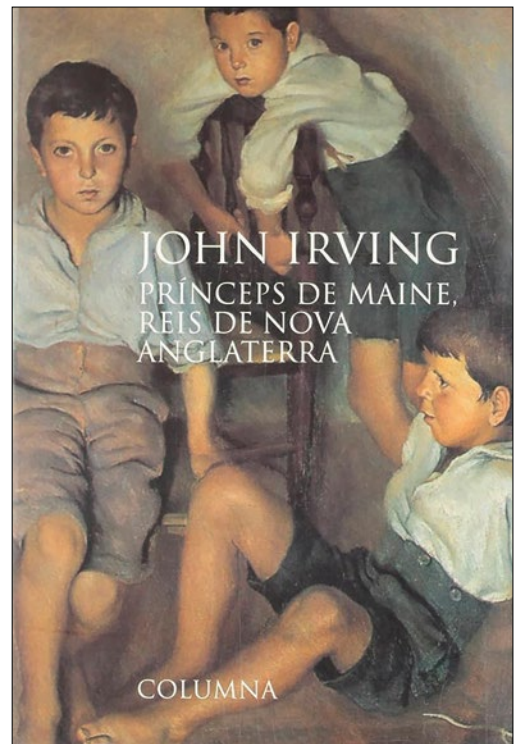
El 1986 el director de cinema Vicente Aranda en va fer una versió cinematogràfica amb el mateix títol, *Tiempo de silencio*, protagonitzada per Imanol Arias, Victoria Abril, Charo López, Juan Echanove i Francisco Rabal.

1985

Prínceps de Maine, reis de Nova Anglaterra

/ The Cider House Rules

— *John Irving*

És la història d'un metge peculiar, el doctor Wilbur Larch, que a l'inici del segle xx practica avortaments a l'Hospital Saint Cloud de Nova Anglaterra. Al mateix temps dirigeix, un orfenat d'infants que les seves famílies no poden mantenir. Larch atén parelles o dones soles en situacions desesperades, disposades a avortar o abandonar el fill no desitjat.

Un dels orfes és Homer Wells, al qual el doctor Larch estima i cria com a un fill. El conflicte sorgeix quan, de gran, Homer es declara contrari a l'avortament.

El títol original *The Cider House Rules* és un dels llibres de més èxit de John Irving i tracta una qüestió tan controvertida i polèmica com l'avortament. Irving l'aborda amb un excepcional coneixement històric, legal, mèdic, filosòfic i moral del tema.

El 1999, el director suec Lasse Hallström va dirigir una pel·lícula basada en aquesta novel·la, amb el títol *Las normas de la casa de la sidra*, protagonitzada per Michael Caine, Tobey Maguire i Charlize Theron. L'autor, John Irving, va rebre l'Òscar al millor guió adaptat

1986

El metge

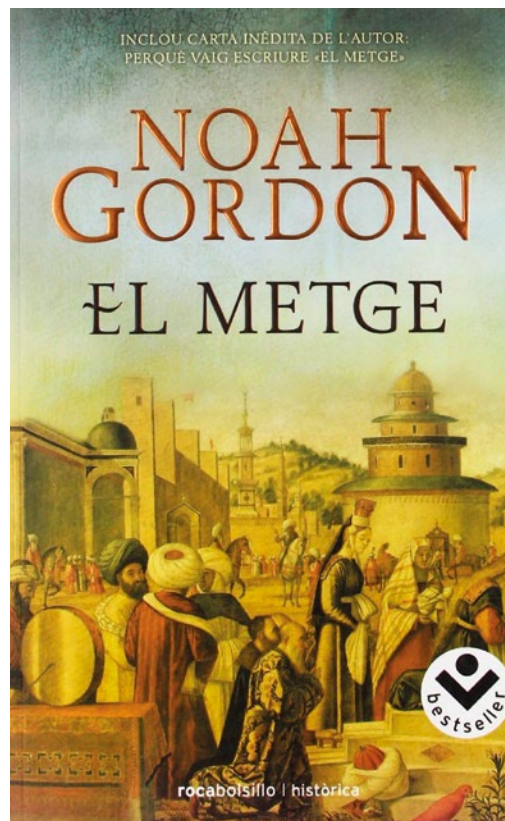
/ The Physician

—*Noah Gordon*

El metge és una de les novel·les històriques més venudes dels últims quaranta anys. Tracta la història de Rob J. Cole, un jove metge jueu del segle XI que aprèn l'art de sanar d'un cirurgià-barber itinerant. Un metge jueu que coneix li recomana que viatgi de Londres a Pèrsia per aprendre del savi metge Avicenna.

Els que hagin fruit amb *El metge* poden llegir els dos volums següents de la trilogia, *Chamán* i *La doctora Cole*.

El 2013 es va estrenar la pel·lícula alemanya *El metge*, dirigida per Philipp Stölzl.

1990

Post mortem

/ Post Mortem

— *Patricia Cornwell*

Patricia Cornwell és una novel·lista americana d'intriga, amb una obra molt extensa de novel·les que tenen una metgessa forense com a protagonista.

La doctora Kay Scarpetta viu a Virgínia, on fa les autòpsies dels casos més complexos que li permeten descobrir la causa de la mort i sovint qui ho va fer.

Està prevista l'aparició el 2024 d'una sèrie de televisió protagonitzada per Nicole Kidman i Jamie Lee Curtis.

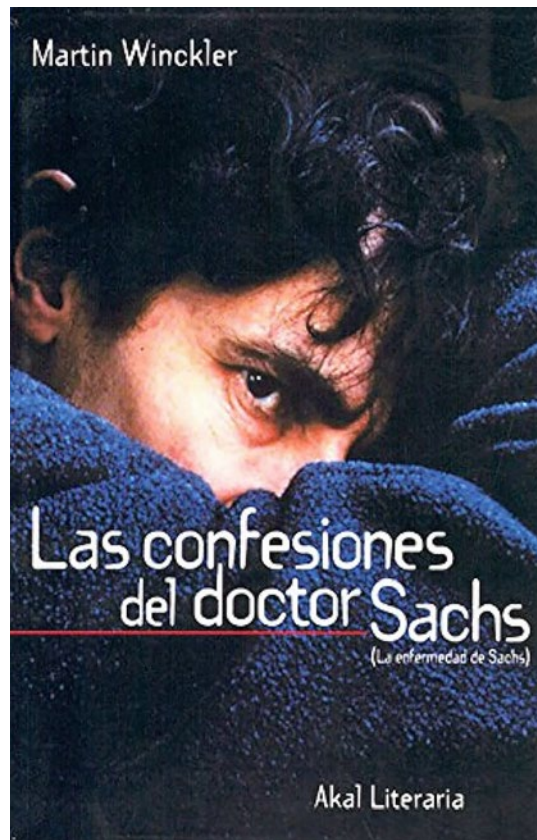

1998

Las confesiones del doctor Sachs

/ La Maladie de Sachs

— *Martin Winckler*

Aquesta obra va ser un gran èxit de vendes des de la seva aparició a França.

Las confesiones del doctor Sachs té com a protagonista Bruno Sachs, un metge de províncies que els seus malalts estimen perquè es molt humà, però que s'implica massa en la vida dels altres.

L'autor, Martin Winckler, va ser metge d'atenció primària durant molts anys. Elabora un magní-

fic fresc, una autèntica Comèdia Humana de la incomunicació i la soledat, retratant homes i dones, vells i nens, de tota mena i condició, amb les seves misèries i debilitats, amb les escenes d'amor i de felicitat, com un puzzle com-movedor i palpitant que el lector va desvelant a poc a poc.

El 1999 es va fer la pel·lícula *Las confesiones del doctor Sachs*, dirigida per Michel Deville.

2014

El metge del rei

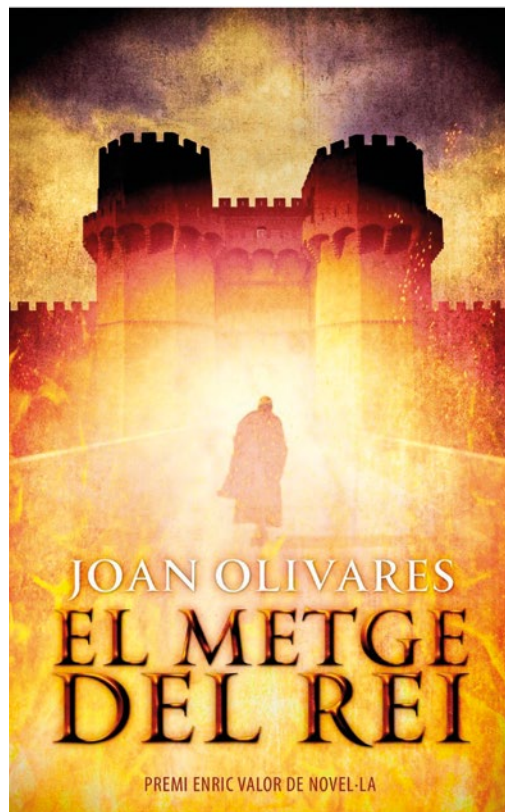
—*Joan Olivares*

Aquesta és una novel·la històrica que parla de la vida del metge Lluís Alcanyís, el primer catedràtic de l'Estudi General de València, precedent de la Facultat de Medicina.

Alcanyís era bon metge, però era d'origen jueu i el Tribunal de la Santa Inquisició no creia que fos un convers autèntic. Per aquesta raó fou condemnat a la foguera.

La lectura de l'obra ens permet conèixer l'època de més esplendor del Regne de València i el rerefons de la novel·la és el paper de la inquisició.

L'autor, Joan Olivares, guanyà el premi Enric Valor, de novel·la històrica, l'any 2014.

2016

Sobretot no facis mal

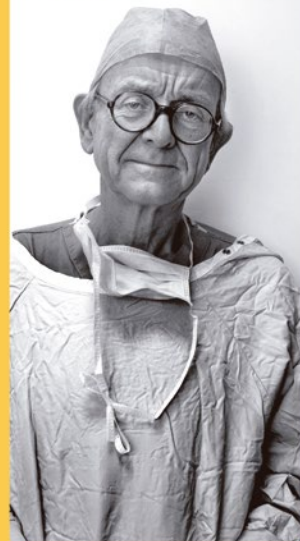
/ Do No Harm: Stories of Life, Death, and
Brain Surgery

— *Henry Marsh*

Un neurocirurgià anglès, pròxim a la seva jubilació, repassa les seves experiències professionals més dramàtiques, els seus errors, les seves pors abans d'operar i el seu contacte amb el malalt després d'un mal resultat.

És un llibre impressionant que un no pot deixar de llegir fins que l'ha acabat. Ha estat un èxit de vendes, no únicament entre els metges, sinó entre el públic general. L'excel·lent resultat va decidir Henry Marsh a escriure dos llibres més, que estan entre unes memòries i una confessió: *Confesiones* (2018) i *Al final, asuntos de vida y muerte* (2023). Tots dos, molt recomanables.

SOBRETOT NO
FACIS MAL
HENRY MARSH

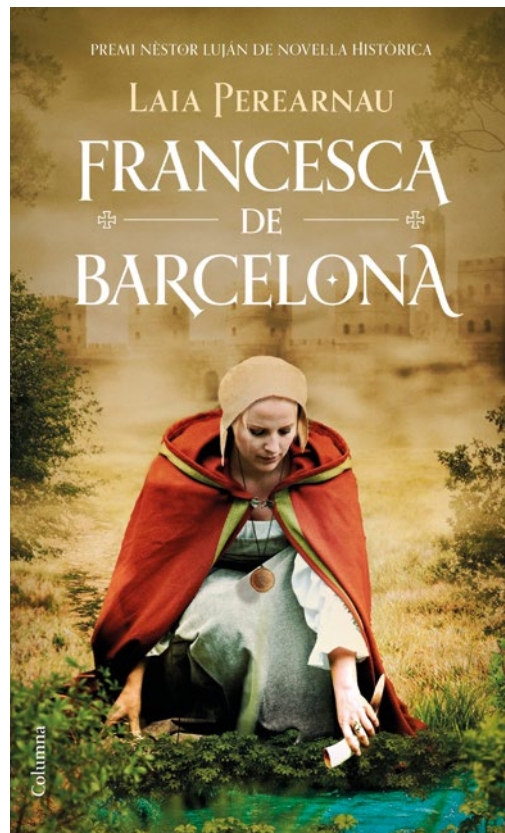
 salamandra

2021

Francesca

de Barcelona

—*Laia Perearnau*

A la Barcelona de 1382, la Francesca és una noia cristiana de quinze anys que ajuda la seva àvia Bonanada a fer de llevadora. L'àvia li ensenya l'ofici i la introdueix en el domini de les plantes remeieres. Francesca vol ser metgessa, però aquesta és una professió reservada als homes. Gràcies al seu ofici de llevadora, visita sovint el Call, on coneixerà l'Astruc, un noi jueu que vol estudiar medicina. Tots dos arribaran a l'acord de compartir coneixements: la Francesca li en-

senyarà tot el que sap sobre plantes i ell li donarà accés als llibres del seu pare.

Basada en una història real i amb una narració enlluernadora, Laia Perearnau ens endinsa en la Barcelona del segle XIV, quan les malalties feien estralls, i ens fa vibrar amb la vida d'una dona plena de determinació que va lluitar contra els límits imposats al seu gènere en la seva època.

COL·LEGI DE METGES DE BARCELONA

Passeig de la Bonanova, 47

Barcelona 08017

Tel. 935 678 888

col.metges@comb.cat

www.comb.cat

EDITA

Col·legi de Metges de Barcelona

COORDINADOR DEL PROJECTE

Miquel Bruguera, director de la Unitat d'Estudis Acadèmics del CoMB

AUTORS

Miquel Bruguera

Sara Fajula, arxivera del CoMB

DISSENY GRÀFIC I MAQUETACIÓ

Temabcn

ASSESSORIA LINGÜÍSTICA I CORRECCIÓ DE TEXTOS

Esther Roig

IMPRESSIÓ

COMGRAFIC

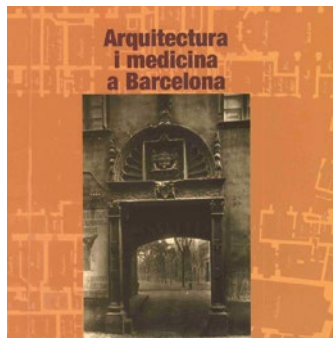
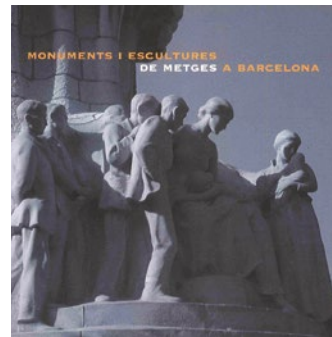
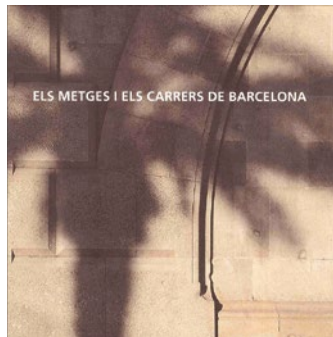
MÉS INFORMACIÓ SOBRE NADALES DEL COL·LEGI A:

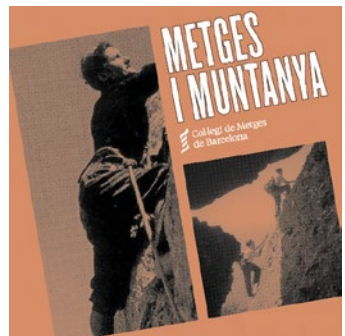
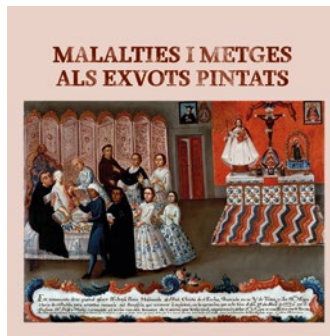
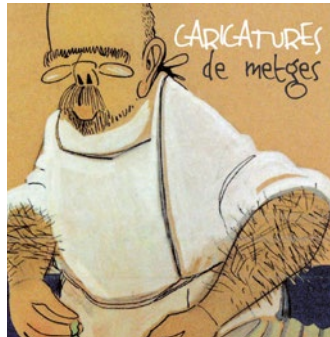
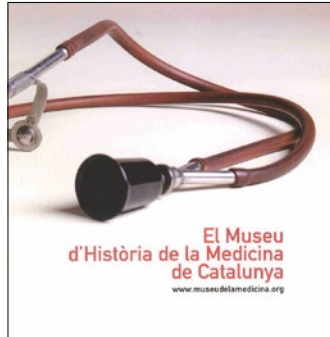
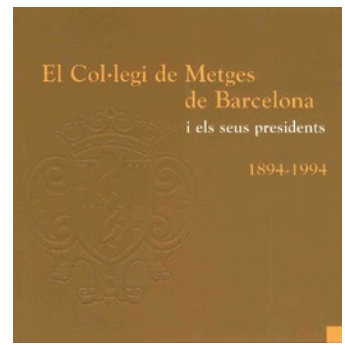
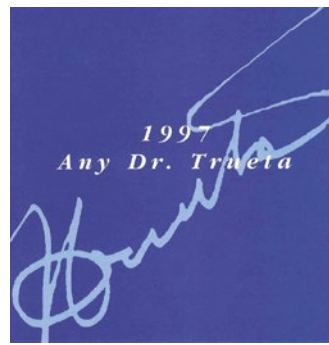
www.nadala.comb.cat

COL·LECCIÓ DE NADALES DEL COL·LEGI DE METGES DE BARCELONA (1997-2022)

NADAL 2023

Col·legi de Metges
de Barcelona